

Sygn. akt I ACa 1030/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Alicja Myszkowska

Sędziowie : SSA Lilla Mateuszczyk

SO del. Elżbieta Zalewska - Statuch (spr .)

Protokolant: stażysta Iga Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 20 stycznia 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **R. D.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 8 kwietnia 2015 r. sygn. akt I C 302/15

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od R. D. na rzecz Powszechnego Zakładu (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 1030/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Kaliszu w sprawie z powództwa R. D. przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W. o zadośćuczynienie zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 35.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 lutego 2015 r (pkt 1.), w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt 2.), nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz kasy Sądu Okręgowego w Kaliszu kwotę 2.500 zł tytułem kosztów sądowych (pkt 3.) a pozostałe koszty stron wzajemnie zniósł (pkt 4.).

Powyższy wyrok zapadł na podstawie ustaleń faktycznych, których istotne elementy i wnioski przedstawiały się następująco:

W dniu 2 sierpnia 1999 r. J. K., kierując samochodem marki D. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w ten sposób,

że nie mając odpowiedniej widoczności do przodu i nie mając odpowiedniego rozeznania w panującej sytuacji drogowej, podjął manewr wyprzedzania samochodu ciężarowego

w wyniku czego doprowadził do zderzenia z jadącym z naprzeciwka samochodem marki R.. Na skutek obrażeń wielonarządowych P. D., pasażer pojazdu D. zmarł w szpitalu.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 24 stycznia 2001 r. w sprawie II K 563/00 uznano J. K. za winnego przestępstwa z art. 177 § 1 i 2 k.k. i skazano na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat.

Samochód sprawcy wypadku był ubezpieczony przez pozwanego.

Pismem z dnia 10 grudnia 2014 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 120.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Decyzją z dnia 16 lutego 2015 r. pozwany przyznał i wypłacił powódce kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jej dobra osobistego w związku ze śmiercią męża.

Powódka R. D. jest żoną poszkodowanego P. D., z którym związek małżeński zawarła w dniu 27 września 1997 r. Z ich małżeństwa pochodzi małoletni syn P. urodzony (...) w O.. Małżonkowie mieszkali w domu rodzinnym powódki, prowadząc wspólne gospodarstwo domowe i razem wychowywali syna. Poszkodowany w chwili zdarzenia miał 24 lat i posiadał wykształcenie podstawowe, nie miał wyuczonego zawodu. Przed śmiercią pracował w firmie budowlanej (...). Jego wynagrodzenie za pracę było jedynym źródłem utrzymania rodziny. Powódka w tym czasie nie pracowała, prowadziła dom i opiekowała się dzieckiem. Powódka i poszkodowany byli zgodnym i wspierającym się małżeństwem.

Powódka nie była bezpośrednim świadkiem śmierci męża. O jego śmierci dowiedziała się podczas wykonywania prac polowych. Powódka bardzo przeżyła nagłą śmierć męża, zamknęła się w sobie, nie mogła sobie poradzić z codziennymi obowiązkami. Powódka ciągle płakała i codziennie chodziła na cmentarz na grób męża. W tym czasie powódka nie korzystała z pomocy psychologa, ani nie leczyła się psychiatrycznie. Stres związany ze śmiercią męża spowodował wystąpienie u powódki nerwicy żołądka, dlatego przez rok po śmierci męża przyjmowała leki uspakajające (L.) zalecone przez lekarza rodzinnego. Po śmierci męża powódka bezskutecznie szukała stałej pracy i była zarejestrowana jako bezrobotna. Powódce udało się zatrudnić przy pracach interwencyjnych trzykrotnie po pół roku oraz dorywczo pracowała jako kelnerka. Później powódka podjęła pracę w Niemczech, gdzie pracowała w gospodarstwie rolnym przy zbiorach owoców przez

ok. 15 lat. Z pracy sezonowej przez 1,5 miesiąca w Niemczech uzyskiwała dochód w wysokości od 8.000 zł do 10.000 zł, który w całości przeznaczala na utrzymanie rodziny.

Powódka R. D. ma aktualnie 40 lat, posiada wykształcenie zawodowe, z zawodu jest kelnerką. Powódka wraz z synem mieszka nadal w swoim domu rodzinnym, gdzie prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z matką. Syn powódki ma ukończone 17 lat, uczy się w szkole zawodowej w O. w zawodzie ślusarza i pozostaje na utrzymaniu powódki. Powódka nie jest związana z innym mężczyzną. Kilka lat temu rodzice powódki podzielili swoje gospodarstwo rolne pomiędzy dzieci i przekazali powódce dom oraz 1,5 ha gruntów. Powódka nie prowadzi obecnie produkcji warzyw i nie jeździ do pracy w Niemczech. Utrzymuje się z renty rodzinnej w kwocie 900 zł netto miesięcznie oraz zasiłku rodzinnego w kwocie 320 zł netto miesięcznie.

Powódka nadal odczuwa ból, rozpacz i traumę po śmierci męża. Brakuje jej wsparcia i opieki męża. Najsilniej odczuwa osamotnienie i brak męża podczas świąt i uroczystości rodzinnych. Często ogląda wspólne fotografie. Odwiedza jego grób na cmentarzu i rozmawia z mężem. Po śmierci poszkodowanego sprawca wypadku nigdy nie przeprosił powódki i jej zdaniem ten gest nie zmniejszyłby jej bólu po stracie męża.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za zasadne z powołaniem się na przepisy art. 822 kc, art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 k.c. oraz art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Określając wysokość kwoty zadośćuczynienia pieniężnego, jaka odpowiadałaby krzywdzie doznanej przez powódkę na skutek śmierci męża, Sąd wskazał, że winna ona obejmować rekompensatę krzywdy moralnej, pozostającej w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć powódki za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby.

W ocenie Sądu adekwatną jest kwota 50.000 zł. W związku z tym uwzględniając dotychczas wypłacone przez pozwanego w przedsądowym postępowaniu likwidacyjnym zadośćuczynienie w kwocie 15.000 zł Sąd zasądził dalszą kwotę 35.000 zł i oddalił powództwo w pozostałym zakresie jako wygórowane.

Sąd wskazał, że dotychczas wypłacone powódce przez pozwanego odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej na podstawie art. 446 § 3 k.c. nie podlegało zaliczeniu na poczet zadośćuczynienia, gdyż wymaga wykazania szkody majątkowej polegającej na znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny poszkodowanego, który zmarł wskutek czynu niedozwolonego, natomiast zadośćuczynienie za doznaną krzywdę zmierza do zaspokojenia szkody niematerialnej.

Rozstrzygając w przedmiocie daty zasądzenia odsetek ustawowych od przyznanej kwoty, Sąd na podstawie art. 481 k.c. wskazał, że orzeczenie przyznające zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego, a nie konstytutywnego. Zobowiązane do zapłaty roszczeń powódki ma charakter zobowiązania bezterminowego, toteż przekształcenie go w zobowiązanie terminowe może nastąpić w wyniku wezwania do spełnienia świadczenia skierowanego do dłużnika przez wierzyciela jak wynika z art. 455 k.c. (zob. m.in. wyrok SN z 18.09.1970 r., II PR 257/70, OSNC 1971 r., nr 6. poz. 103, wyrok SN 18.02.2010 r., CSK 434/09, Lex nr 602683, wyrok SN z 22.02.2007 r., I CSK 433/06, Lex nr 274209). Powódka żądała odsetek od dnia 18 lutego 2015 r., tj. od dnia następnego po wydaniu przez pozwanego decyzji ostatecznej dotyczącej roszczenia powódki o zadośćuczynienie, kiedy to roszczenie stało się wymagalne, dlatego Sąd stosownie do art. 321 § 1 k.p.c. orzekł zgodnie z tym żądaniem, chociaż ustalił, że przedmiotowa decyzja została wydana przez pozwanego w dniu 16 lutego 2015 r. (k. 126 akt szkody nr (...)).

O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2010 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. z 2014 r. poz. 1025 ze zm.) dokonując ich stosunkowego rozdzielenia w zakresie w jakim strony wygrały sprawę

i jednocześnie zniósł wzajemnie pozostałe koszty stron reprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników.

Z powyższym wyrokiem nie zgodziła się powódka, która zaskarżyła przedmiotowe orzeczenie w części oddalającej powództwo co do kwoty 25.000 zł z odsetkami liczonymi od dnia 18.02.2015 r. oraz orzeczenia o kosztach procesu, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. polegającą na przyjęciu, iż zadośćuczynienie na rzecz powódki na poziomie 50.000 zł jest w okolicznościach faktycznych adekwatne do krzywdy jaką wywołała śmierć męża.

Zarzucając powyższe powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na jej rzecz dalszej kwoty 25.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 18.02.2015 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym wg. norm przepisanych

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

W rozpoznawanej sprawie niewątpliwym jest, iż powódka doznała ujemnych przeżyć psychicznych po śmierci męża, jednakże postawienie zarzutu zawyżenia lub zaniżenia wysokości zasądzonego zadośćuczynienia może być skuteczne tylko w razie wykazania oczywistego naruszenia panujących w orzecznictwie kryteriów przez sąd, tym bardziej, że w pojęciu „odpowiednia suma zadośćuczynienia” zawarte jest uprawnienie swobodnej oceny sądu, motywowanej dodatkowo niematerialnym - a zatem z natury rzeczy trudnym do precyzyjnego oszacowania wartości charakterem doznanej krzywdy.

Użyte w art. 448 czy art. 445 k.c. wyrażenie „odpowiednia suma” zawiera już w sobie pojęcie niemożności ścisłego ustalenia zadośćuczynienia ze względu na istotę krzywdy. Artykuł 448 k.c. jest jednym z przykładów tzw. prawa sędziowskiego, którego istotą jest pozostawienie sądowi pewnego marginesu swobody. Powyższe wynika z faktu, że ustawodawca uznał, iż ostatecznie nie jest w stanie w prawie pozytywnym sformułować ścisłych reguł określania wysokości roszczeń, które poszkodowanemu przysługują. Dlatego przekazuje określenie wysokości tychże roszczeń w ręce sędziego, który bada dany przypadek indywidualnie. Oczywiście pozostawiony sądowi margines swobody nie oznacza dowolności, gdyż ustalenie wysokości roszczeń winno nastąpić przy uwzględnieniu i wnikliwym rozważeniu wskazówek zawartych w przepisie. /zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18.09.2014r., I ACa 398/14/.

Sąd na etapie postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji może dokonać korekty zasądzonego przez Sąd pierwszej instancji zadośćuczynienia tylko wtedy, gdy Sąd ten nie uwzględnił wszystkich okoliczności i czynników uzasadniających przyznane świadczenie, dopuszczając się tzw. „błędu braku” albo niewłaściwie ocenił całokształt tych należycie ustalonych i istotnych okoliczności, popełniając tzw. "błąd dowolności". Korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie. /zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24.06.2014r., IACa 269/14/.

W ocenie Sądu Apelacyjnego podniesione przez skarżącą argumenty pozostają bez wpływu na prawidłowość zaskarżonego orzeczenia. Skarżąca nie zdołała wykazać, by zasądzona na jej rzecz kwota była rażąco zaniżona, gdyż na uzasadnienie zarzutów apelacyjnych powołuje te same okoliczności, które zostały już wzięte przez Sąd Okręgowy pod uwagę w ustalaniu adekwatnego do okoliczności sprawy zadośćuczynienia, jedynie odmiennie je wartościując.

Poza tym wskazać należy również zaznaczyć, iż w przypadku zadośćuczynienia czynnik czasu również ma wpływ na jego wysokość, jeśli jest ono dochodzone po upływie znacznego okresu czasu od naruszenia dóbr osobistych.

Jest to związane z tym, że do określania zadośćuczynienia stosuje się w drodze analogii kryteria wskazane w przepisie art. 363 § 2 k.c., którego celem jest dążenie do możliwie pełnej kompensaty szkody, a ta w przypadku szkody niemajątkowej powiązana jest z wysokością stopy życiowej społeczeństwa, która może zmieniać się w czasie (por. wyroki SN z 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, niepubl.; z 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03; z 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, niepubl.; z 17 listopada 2006 r., V CSK 266/06; z 26 listopada 2009 r., III CSK 62/99; z 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09; z 12 lutego 2011 r., I CSK 243/10, niepubl.).

Z tych względów - w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił wszystkie elementy sytuacji powódki, składające się na poczucie krzywdy i cierpienia związane ze skutkami doznanej w wyniku wypadku straty męża.

Należy również podkreślić, że powoływanie się przez stronę powodową dla uzasadnienia swoich twierdzeń na orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 sierpnia 2014 roku, wydane w sprawie I ACa 249/14 jest nietrafne. Określając wysokość zadośćuczynienia Sąd musi uwzględnić wszystkie okoliczności konkretnego indywidualnego zdarzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2008 r., sygn. akt IV CSK 113/0, LEX nr 447669). Przywoływanie przez apelującą orzeczenia wydanego w innej sprawie jest o tyle nieuzasadnione, że wysokość zadośćuczynienia jest określana w sposób zindywidualizowany w oparciu o realia konkretnej sprawy. Nie jest natomiast dokonywana poprzez porównywanie różnych stanów faktycznych, które pozornie wydają się być podobne.

Z uwagi na powyższe apelacja strony pozwanej z mocy art. 385 kpc podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 kpc. Na koszty procesu poniesione w toku postępowania odwoławczego przez stronę pozwaną złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika ustalone według 75% stawek minimalnych na podstawie § 2 ust. 1 i 2 i w zw. z § 6 pkt 5 i w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r, poz.490 ze zm.).